

УДК 340.0; 340.134

DOI <https://doi.org/10.32837/npuuola.v26i0.663>*І. Й. Магновський*

НОРМОПРОЄКТУВАННЯ ЯК НЕВІДДІЛЬНИЙ СКЛАДНИК ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний етап розвитку правотворчої діяльності в Україні характеризується певною ускладненістю, яка зумовлена наявністю трансформаційних процесів, що супроводжуються кризовими явищами в багатьох сферах суспільних відносин, де особливе місце посідають, як зауважує І.Д. Шутак, недостатня юридико-технічна опрацьованість актів законодавства, неналежне наукове обґрунтування правотворчих рішень, відсутність науково обґрунтованої технології законодавчого процесу [1, с. 87].

Свого часу відомий учений-юрист І.Л. Брауде звернув увагу на те, що підготовка нормативного акта вимагає вдумливого з'ясування його місця у великій і складній системі нормативних актів зі встановленням їхнього правильного співвідношення та розмежування [2, с. 45].

Звісно, сьогодні зобов'язує до формування якісних нормативно-правових актів законодавчої бази України, які мають відповідати вимогам юридико-технічної будови та вдосконалення правозастосовної діяльності, що є засобом ефективної реалізації вимог норм права у життєдіяльності суспільства для внутрішньої стабільності та динаміки його подальшого розвитку, і, відповідно, ця проблематика вирізняється нині особливою актуальністю та практичною значимістю.

Беззаперечно, у науковому доробку наявні напрацювання вітчизняних учених із певних напрямів указаної тематики, серед яких – І.О. Биля-Сабадаш, Т.О. Дідич, О.Л. Копиленко, С.Л. Лисенков, О.Г. Мурашин, В.П. Нагребельний, Н.М. Оніщенко, І.І. Онищук, В.Ф. Опришко, Ю.С. Шемшученко, І.Д. Шутак, О.І. Ющик та інші, що дає можливість активізувати розроблення проблем нормопроекткування для покращення правотворчої діяльності.

Метою статті є висвітлення окремих аспектів організації процесу нормопроекткування, що стане запорукою ефективності правотворчої діяльності.

Дослідження нормопроектної діяльності потребує активізації наукового дослідження інституту суб'єктів нормопроекткування. У літературі підкреслюється визначальне значення суб'єктів правотворчого процесу, зокрема й суб'єктів нормопроекткування, що забезпечують: 1) повноту пізнання об'єктивних факторів, які зумовлюють доцільність правового регулювання

та видання відповідного нормативного акта; 2) об'єктивність оцінок, змістом яких є формування рішення щодо того чи іншого змісту проекту нормативно-правового акта з урахуванням інтересів суспільства та соціальної доцільності; 3) розроблення проекту юридичного документа за принципом втілення у змісті проекту волевиявлення більшості з урахуванням інтересів меншості [3, с. 16].

На проблемах сучасного законодавства України зосереджує увагу Ю.С. Шемшученко, який до основних недоліків законодавства відносить такі: 1) його безсистемний розвиток; 2) його суперечливість; 3) нерегульованість багатьох суспільних відносин; 4) диспропорції у співвідношенні між законами та підзаконними актами на користь останніх; 5) недостатню наукову обґрунтованість, декларативність і безадресність законодавчих актів; 6) відсутність у цих актах механізмів їхньої реалізації [4, с. 42].

Домінування в державі системи нормативно-правових актів, які є основним джерелом права на її території, зумовлено саме специфікою розвитку суспільних відносин під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників та особливістю форм виразу права, що, у свою чергу, характеризує порядок утворення проектів норм права, їх прийняття, реалізацію та гарантування. Видатний теоретик права С.С. Алексєєв стверджував, що змістом створення нормативно-правових актів є «сплав реальності, досвіду та розуму, що втілюється у моделях – конструкціях, які характеризують найбільш розвинене, досконале «тіло» права» [5, с. 41].

Аналізуючи поточне реформування законодавчої бази в Україні, С.Л. Лисенков акцентує, що особливої актуальності набуває проблема підвищення якості змісту новостворюваних нормативно-правових актів, змістом чого є не лише якісно нові та стабільні механізми забезпечення реалізації таких нормативно-правових актів, але й забезпечення якісної підготовки їхнього змісту [6, с. 3].

Слід наголосити, що наповнення та оновлення правової бази передбачає складну процедуру правотворчого процесу, який починається з розроблення проекту нормативно-правового акта, змістом якого є моделювання майбутньої правової норми, що має змінити правове регулювання певної сфери суспільних відносин, інакше кажучи – із відповідним результатом цього нормопроекування.

С.В. Бобровник визначає найбільш ефективний засіб ліквідації прогалин і колізій у праві, а саме – нормотворчий шлях, змістом якого є розроблення та прийняття рішення органом правотворчості про скасування однієї з конфліктуючих норм; зміну чи уточнення предмета регулювання; скасування всіх суперечливих норм і видання нового нормативно-правового припису [7, с. 498].

Провідний фахівець у сфері нормопроекування та правотворчості Р.К. Бержерон наголошує, що під явищем нормопроекування доцільно розуміти діяльність нормопроекувальників, які мають «...проникнутися реальністю, яку потрібно упорядкувати законом і не приймати за істину твердження, що засновані на звичках...» [8, с. 2].

Р.В. Чернолуцький визначає нормопроекування як видову, конститууючу та легалізуючу форму соціального проектування, яке є складною

системною соціальною діяльністю щодо створення відповідних «правил гри», завдяки яким відбувається існування, функціонування та стабілізація публічно-владних інститутів і реалізація їхніх компетенційних повноважень із метою досягнення телеології соціального, насамперед державного, управління. При цьому нормопроектуювання: а) відбувається безпосередньо в межах соціуму, що функціонує на теренах відповідної держави; б) здійснюється в інтересах самого соціуму з метою соціального управління; в) реалізується на виконання інтересів (індивідуальних, групових, колективних; релігійних, національних, статевих, вікових тощо) членів соціуму; г) торкається об'єктів, що мають суттєве соціальне значення; ґ) створює відповідні комунікаційні зв'язки системного характеру між членами соціуму тощо. Загальним висновком таких названих критеріїв є те, що воно є одним із найважливіших видів соціального проектування та його конституюючою формою [9, с. 2].

Р.О. Халфіна вважає початковою стадією правотворчості глибоке вивчення об'єктивних факторів, що встановлюють необхідність правового регулювання відповідних суспільних відносин, де рішення про видання нормативного акта є результатом вивчення складної системи об'єктивних і суб'єктивних факторів [3, с. 16].

К.П. Победоносцев зазначав про те, що потрібно багато розумної та уважної праці над розробленням закону у великій державі: для того, щоб закон був дієвим, необхідно, щоб він відповідав реальній потребі народу [10, с. 229].

Актуальність наукового дослідження поняття та змісту діяльності суб'єктів нормопроектуювання підкреслюється і А.С. Піголкіним, який обґрунтовує значення суб'єктів як правильну і чітку організацію підготовки проекту нормативного акта, продуманий підбір членів комісії, ретельне редагування проекту, організацію його обговорення, погодження із зацікавленими установами. Усі вищевказані фактори, як підкреслює автор, зумовлюють високу якість розроблюваного акта [11, с. 32]. Вчений стверджував, що підготовка проекту нормативного акта – надзвичайно відповідальна та складна робота, за якої неприпустима необґрунтована поспішність, яка вимагає від нормопроектувальників кропіткої праці, вдумливого творчого підходу, великого досвіду та спеціальних знань [11, с. 12].

За своєю суттю цілеспрямованість суб'єктів нормопроектуювання являє собою специфічний стан свідомості суб'єктів нормопроектуювання, який забезпечує результативність нормопроектуювання. У юридичній літературі зауважується, що мета виникає і формується у свідомості людини. Саме мета впливає на вироблення, обґрунтування та впровадження певної моделі (комбінації проектів правових норм), яка націлена на майбутнє регулювання суспільних відносин [12, с. 9].

За своєю сутністю, підкреслює Т.О. Дідич, нормопроектуювання становить певну сукупність специфічних суспільних відносин, що характеризуються рисами етапності та процедурності. З одного боку, нормопроектуювання є єдиним процесом пізнання, діяльності та результату, а з іншого – чіткою послідовністю стадій нормопроектної діяльності. До її ознак належать такі: 1) діяльність, що здійснюється уповноваженим суб'єктом або за його дорученням іншим органом у порядку делегування повноважень; 2) діяльність,

що має відповідний рівень правового регулювання, яка розглядається у межах: а) юридичного закріплення повноважень нормопроекувальників; б) юридичної регламентації правил юридичної техніки; в) правового регулювання процедури (етапності) проведення нормопроекування; г) юридичної регламентації організації та проведення експертиз проєктів нормативно-правових актів; 3) результативність; 4) діяльність, що має організований і цілеспрямований характер; 5) діяльність, що характеризує роль держави; 6) діяльність, що здійснюється відповідно до правового регламенту; 7) діяльність, що має певний ступінь наукового обґрунтування та забезпечення [13, с. 11].

Як бачимо, нормопроекування як явище, розкривається через активну поведінку певних суб'єктів, націлену на аналіз відповідних суспільних відносин, які слід урегулювати нормами права, а звідси й розроблення цілісного єдиного проєкту нормативно-правового акта, що виноситься на розгляд уповноваженого правотворчого органу.

Процес розроблення проєктів нових правових норм починається з виникнення об'єктивних соціальних закономірностей (явищ), які вимагають правового регулювання. Як ратують М.С. Кельман та О.Г. Мурашин, проєкт нормативно-правового акта має відповідати потребам розвитку суспільства. Дотримання цього правила виявляється настільки важливим, що воно мусить бути юридично закріпленим, аби не допускати появи непотрібних актів. Необхідна ретельна перевірка та обґрунтування наявності реальних можливостей, матеріальних, трудових та інших ресурсів для здійснення заходів, передбачених у проєкті [14, с. 91].

Сам процес нормопроекування являє собою сукупність суспільних відносин (нормопроектних відносин), що мають специфічний характер. Ця специфічність розкривається через різноманітність органів, організацій, установ і посадових осіб, які наділені правотворчими повноваженнями. Б.В. Дрейшев, аналізуючи зміст правотворчих відносин, стверджує про те, що їхнім змістом є певні зв'язки між суб'єктами, що покликані забезпечити або виникнення процесу волеутворення, або формування волевиявлення, або затвердження останнього як нормативного акта [15, с. 64]. Вчений виділяє і «проєктні відносини», що зумовлені трьома етапами підготовки проєкту нормативно-правового акта: відносини, що пов'язані зі збиранням та обробкою інформації, яка необхідна для формування проєкту нормативно-правового акта; відносини, що забезпечують розроблення проєкту нормативно-правового акта; відносини, що пов'язані з процедурою погодження проєкту між зацікавленими органами [15, с. 126–133].

Саме в процесі активної діяльності настає період розроблення проєкту нормативно-правового акта, який поділений, у свою чергу, ще на низку стадій, які надають змогу комплексно підійти до нормопроектної діяльності. Вченими справедливо зазначається про циклічність нормопроекування, що має своє походження від циклічності правотворчості [16, с. 161].

Р.Т. Мухаєв зазначає, що будь-який закон – це завжди реакція держави на злободенну проблему, виявлену необхідність [17, с. 317].

Творчий та інтелектуальний аспект у роботі нормопроекувальників підкреслює А.С. Олійник, ствержуючи, що встановлення змісту норматив-

но-правового акта опосередковано свідомістю та волею суб'єкта, які є засобом об'єктивізації права, що у реальному житті формується під впливом матеріальних та інших потреб людей у процесі їхнього спілкування [18, с. 16].

М.О. Кутирьова до змісту цілеспрямованості суб'єктів нормопроекування відносить процедуру забезпечення трансформації суспільних відносин у нормативне право, що знаходить своє вираження в текстах нормативно-правових актів [19, с. 19].

Свій вклад у визначення специфіки суб'єктів нормопроекування вніс Ч. Беккарія, який звернув увагу на свідомість суб'єктів, а саме – «м'якість, поступливість та гуманність переконань». «Подібно талановитому зодчому, він має формувати свої знання та будувати їх на фундаменті любові кожного до себе так, щоб у спільному інтересі втілились інтереси кожного» [20, с. 16].

Відомий російський учений у сфері філософії права І.О. Ільїн стверджував, що «...сама сутність, сама природа права в тому, що воно твориться свідомими істотами для свідомих істот, мислячими суб'єктами і для мислячих суб'єктів» [20, с. 223].

Враховуючи позиції вищезгаданих учених і зважаючи на особисте розуміння вказаної тематики, видається за доцільне подати таке трактування цього поняття: нормопроекування – це складна юридична категорія особливого характеру, самостійний інститут, в основі якого специфічна, комплексна, активна, інтелектуальна, творча діяльність уповноважених і компетентних суб'єктів-органів держави, що вирізняється злагодженістю та конструктивністю із системою правил і способів підготовки проєктів нормативно-правових актів, спрямованих на прийняття, зміну чи припинення дії правових приписів для врегулювання суспільних відносин.

Процес нормопроекування є цілісним і має відносний характер стадійної структури. Із цього приводу Д.А. Ковачев стверджує, що стадійність має подвійну природу. З одного боку, вона зумовлена «...тим, кому надане право на прийняття нормативно-правових актів», а з іншого – «...єдиним критерієм, який надає можливість розмежувати одну стадію від іншої, є певна дія, що здійснюється під час реалізації права на видання законів... Саме ця дія – одна із суттєвих властивостей стадій законодавчого процесу». Він наголошує на тому, що стадією є «сукупність дій суб'єктів, які наділені правоздатністю брати участь у роботі правотворчого органу, об'єднані єдиною метою підготувати одну із цих послідовних дій, за допомогою яких правотворчий орган реалізує надане йому право на правотворчість». Відтак учений визначає нормопроекування як самостійну процедуру, яка не має рис стадійності щодо процесу правотворчості [21, с. 79–84].

Як стверджує Н.Д. Абдуллаєв, саме нормопроекувальник повинен «відобразити» у змісті проєктів нормотворчі рішення шляхом: 1) виявлення причин, що викликають перехід від можливості до дійсності; 2) встановлення межі реалізації можливості; 3) перетворення бажаної можливості в дійсність [22, с. 25].

Зі свого боку С.П. Кравченко обґрунтовує думку про те, що поліпшення якості законодавства підвищує вимоги до правничої техніки створення проєктів нормативно-правових актів, зокрема, до їхнього мовного

оформлення. Саме втілення ідеї закону в мовну форму є вихідним пунктом матеріалізації закону. Точність і ясність правничих формулювань, якісне і чітке їх мовне втілення, правильне й однозначне використання правничої термінології сприяє належному розумінню нормативно-правових актів, є важливою передумовою подальшого процесу інтерпретації та реалізації сформульованих у мовній формі правових приписів [23, с. 3].

А.К. Мухтарова вказує, що процес розроблення проєктів нормативно-правових актів характеризується не лише «пізнавально-вольовою стороною», а й пов'язаний із «технічним аспектом – юридичною технікою» [24, с. 15].

Л.О. Морозова стверджує, що метою юридичної техніки є оптимальне регулювання суспільних відносин, забезпечення простоти нормативного матеріалу, адекватне мовленнєве вираження волі законодавця, а вивчення та професійне використання юридичної техніки нададуть змогу створити ефективно діюче законодавство [25, с. 309].

В.М. Тарасюк пояснює, що поняття юридичної техніки як правової категорії суб'єктивного характеру безпосередньо пов'язане з юридичною культурою, змістом якої є неухильне дотримання режиму законності та відповідності нормативно-правових актів об'єктивним умовам розвитку суспільства. Тому паралельно з розробленням структури проєкту юридичного документа доцільно комплексно оцінювати й використовувати прийоми й методи юридичної техніки, оскільки уніфіковані правила юридичної техніки є одним із гарантів уникнення невиправданого суб'єктивізму в процесі нормопроекування [26, с. 251–253].

Системний аналіз розуміння юридичної техніки, як стверджує Р.В. Чорнолуцький, дає можливість констатувати, що вона: а) заснована на практиці правотворчості (праксеологічна ознака); б) є системою правил і прийомів підготовки проєктів правових актів (інструментально-технологічна ознака); в) є відповідною системою (системна ознака); г) забезпечує вичерпне охоплення регульованих питань, доступність, простоту і високу регулятивність правового матеріалу (телеологічна ознака); г) вироблена теорією і практикою юридичної діяльності протягом відповідного часу в історичному розвитку людства (історична ознака); д) вироблена саме в процесі практики, але на основі теорії юридичної діяльності (гносеологічна ознака); е) узагалі є сукупністю правил і прийомів (онтологічна ознака); є) використовується у правотворчій і правозастосовній діяльності (конкретно-праксеологічна ознака) [9, с. 17–18].

Отже, перманентні зміни в українському соціумі загалом і державі зокрема, що відбуваються під об'єктивним впливом всесвітньої глобалізації, на шляху утвердження України у європейський та євроатлантичний простір потребують гармонізації, уніфікації, адаптації та породження нових актів законодавства, де одне з ключових місць посідає нормопроекування – цілеспрямоване на позитивну практику, у процесі якої закладено алгоритм дій, зведений до якісного, ефективного та доцільного підходу щодо утворення юридичних актів для вдосконалення правового регулювання суспільних відносин в умовах політичних і соціально-економічних трансформацій. Є значна сукупність факторів багатоаспектного характеру, які

зумовлюють зміст і цілеспрямованість нормопроектної діяльності та потребують сьогодні теоретичного та прагматичного форматів дослідження, спонукаючи до проведення правової реформи, що зумовлена особливостями та специфікою побудови й розвитку громадянського суспільства в Україні.

Література

1. Шутак І.Д. Правовий моніторинг нормотворення, реалізації та тлумачення норм права в контексті принципу верховенства права. *Альманах права. Правовий моніторинг і правова експертиза: питання теорії та практики*. Вип. 10. Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2019. С. 87–94.
2. Брауде И.Л. Очерки о законодательной техники: На правах рукописи Москва : Всесоюзный институт юридических наук, 1958. 105 с.
3. Научные основы советского правотворчества / ответ. ред. Р.О. Халфина. Москва : Наука, 1981. 317 с.
4. Шемшученко Ю.С. Теоретичні засади концепції розвитку законодавства України. *Концепція розвитку законодавства України* : матеріали науково-практичної конференції (травень 1996 р.). Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 1996. С. 40–42.
5. Алексеев С.С. Общая теория права. Москва : Юридическая литература, 1983. 258 с.
6. Лисенков С.Л. Умови забезпечення якості змісту нормативно-правових актів. *Законодавство України* : науково-практичні коментарі. 2002. № 6. С. 3–6.
7. Бобровник С.В. Колізійні норми як засіб удосконалення сучасного законодавства. *Парламентаризм в Україні : теорія та практика* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (26 червня 2001 р.). Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2001. С. 497–500.
8. Бержерон Р.К. Правила нормопроекування. *Regles de redaction legislative*. Б/м, 1998. Б/с.
9. Чернолуцкий Р.С. Феноменология нормопроектной деятельности в конституционном праве Украины: питання теорії і практики : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право / ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2018. 35 с.
10. Теория государства и права : хрестоматия: в 2-х тт. / автор-составитель: В.В. Лазарев, С. В. Липень. Москва : Юристъ, 2001. Т. 2. 604 с.
11. Пиголкин А.С. Подготовка проектов нормативных актов. (Организация и методика). Москва : Юридическая литература, 1968. 167 с.
12. Бошно С.В. Правотворчество: путь от источника к форме права : лекции. Москва : Издательство РАГС, 2002. 102 с.
13. Дідич Т.О. Нормопроекування: теоретико-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2006. 21 с.
14. Кельман М.С., Мурашин О.Г. Загальна теорія права (із схемами, кросвордами, тестами) : підручник. Київ : Кондор, 2002. 353 с.
15. Дрейшев Б.В. Правотворческие отношения в советском государственном управлении. Ленинград : Издательство ЛГУ, 1978. 174 с.
16. Общая теория государства и права: Академический курс в 3-х тт. 2-е изд. переработ. и дополн. / ответ. ред. М.Н. Марченко. Москва : ИКД «Зерцало-М», 2002. Т. 3. 528 с.
17. Мухаев Р.Т. Теория государства и права : учебник для вузов. Москва : «Издательство ПРИОР», 2001. 464 с.
18. Олійник А.С. Організаційно-правові питання забезпечення законодавчої діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 – конституційне право / Київський національний економічний університет. Київ, 1998. 207 с.
19. Кутырёва М.А. Идеи законотворчества в истории политико-правовой мысли : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 – теория и история государства и права; история политических и правовых учений / Акад. МВД РФ. Москва, 2002. 22 с.
20. Теория государства и права : хрестоматия: в 2-х тт. / автор-составитель В.В. Лазарев, С.В. Липень. Москва : Юристъ, 2001. Т. 2. 604 с.
21. Ковачев Д.А. Механизм правотворчества социалистического государства. Вопросы теории. Москва : Юридическая литература, 1977. 112 с.
22. Абдуллаев Н.Д. Диалектика правотворчества. Баку : Азернешр, 1972. 142 с.

23. Кравченко С.П. Мова як фактор правоутворення та законотворення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Одеса, 2000. 201 с.

24. Мухтарова А.К. Правотворчество в социалистическом обществе. Содержание и оформление : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Институт философии и права АН Каз ССР. Алма-Ата, 1978. 16 с.

25. Морозова Л.А. Теория государства и права : учебник. Москва : Юристъ, 2002. 414 с.

26. Тарасюк В.М. Наукові засади законотворчого процесу в Україні. *Правова держава* : щорічник наукових праць. Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корещького НАН України, 1997. С. 251–253.

А н о т а ц і я

Магновський І. Й. Нормопроекування як невіддільний складник ефективності правотворчої діяльності. – Стаття.

Статтю присвячено висвітленню в теоретико-правовому контексті окремих аспектів організації процесу нормопроекування, що стане запорукою ефективності правотворчої діяльності як одного із ключових факторів її вдосконалення в Україні. Усвідомлено розуміння такої багатоаспектної категорії, як нормопроекування, та його проблематику на сучасному етапі правотворчості, де одним із основних завдань постає підвищення якості змісту новостворюваних нормативно-правових актів. З урахуванням наукового доробку наявних напрацювань зарубіжних і вітчизняних учених, обґрунтовано та подано авторське визначення поняття нормопроекування. Аргументується цілеспрямованість суб'єктів нормопроекування на його результативність, що знаходить своє вираження в текстах нормативно-правових актів. Осмислено ознаки нормопроектної діяльності. Вказано на зміст правотворчих відносин, кінцевим результатом якого є утворення юридичного акта. Наголошується, що сам процес нормопроекування являє собою сукупність суспільних відносин зі специфічним характером, який розкривається через різноманітність органів, організацій, установ і посадових осіб, які наділені правотворчими повноваженнями. Підкреслено творчий та інтелектуальний аспекти у роботі нормопроекувальників. Зауважується, що процес нормопроекування є цілісним і має відносний характер стадійної структури. Акцентується увага на мовному оформленні правового акта, що є вихідним пунктом матеріалізації закону. Означено процес розроблення проектів нормативно-правових актів, пов'язаний із юридичною технікою, безпосередньо поєднаною з юридичною культурою, професійне використання якої дасть змогу створити ефективно діюче законодавство. Констатується увага автора на перманентних змінах в українському соціумі загалом і державі зокрема, що відбуваються під об'єктивним впливом всесвітньої глобалізації, на шляху утвердження України у європейський та євроатлантичний простір, які потребують гармонізації, уніфікації, адаптації та породження нових актів законодавства, де одне з ключових місць посідає нормопроекування, цілеспрямоване на позитивну практику, у процесі якої закладено алгоритм дій, зведений до якісного, ефективного та доцільного підходу щодо утворення юридичних актів для вдосконалення правового регулювання суспільних відносин в умовах політичних і соціально-економічних трансформацій.

Ключові слова: нормопроекування, нормативно-правовий акт, правотворча діяльність, правотворчий процес, юридична техніка.

S u m m a r y

Mahnovskyi I. Yu. Norm designing is an integral part of efficiency law-making activities. – Article.

The article is devoted to the coverage in the theoretical and legal context of certain aspects of the organization of the norm-design process, which will guarantee the effectiveness of law-making activity, as one of the key factors for its improvement in Ukraine. Understanding of such a multidimensional category as norm-designing and its problems at the present stage of law-making, where one of the main tasks is to improve the quality of the content of newly created regulatory legal acts. Taking into account the scientific work of the existing achievements of foreign and domestic scientists, the author's definition of the concept of norm-designing is substantiated and presented. Argumentative the aim of the subjects of norm designing on its effectiveness, which is reflected in the texts of regulatory acts. Signs of norm-project

activity are considered. The content of law-making relations is indicated, the end result of which is the creation of a legal act. It is noted that the process of Legislative Drafting is a set of social relations with a specific character that is revealed through a variety of agencies, organizations, institutions and officials who are vested with law-making powers. The creative and intellectual aspect in the work of designers is emphasized. It is observed that the process of Legislative Drafting is holistic and has a relative phasic structure. Emphasis is placed on the linguistic design of the legal act, which is the starting point of the materialization of the law. The process of development of draft legal acts related to the legal technique, directly connected with the legal culture, the professional use of which will allow creating effective legislation, is outlined. The author's attention is drawn to the permanent changes in the Ukrainian society in general and the state in particular, which are taking place under the objective influence of global globalization, on the path of Ukraine's approval to the European and Euro-Atlantic space, which need harmonization, unification, adaptation and the creation of new legislative acts. key position is legislative drafting – is aimed at positive practice, in the process of which the algorithm of actions is laid down, reduced to a qualitative, effective and expedient approach to the formation of legal acts to improve the legal regulation of social relations in the conditions of political and socio-economic transformations.

Key words: norm designing, regulatory act, law-making activity, law-making process, legal technique.